

הוספה
מיוחדת

עמ' כב

לפרשת עזבתי

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תקצו

ערש"ק פרשת במדבר ה'תשע"ז

איפה מצינו זריקה והקטרה בישראלים?

ג' המנינים בפרשתנו כהכנה לשבועות

גדר הקדושה בימי ההגבלה

עניני החינוך הכשר קודמים לכל

אור
החסידות

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת במדבר, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תקצו), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן הענינים

ה. מקרא אני דורש.....

קבלה זריקה והקטרה - עבודת ישראל, לוי או כהן?

איפה מצינו קבלה זריקה והקטרה על ידי ישראלים? / מדוע הי' קס"ד שלויים יכולים לעבוד ב"קבלת דמים", הרי כבר למדנו לעיל שזה מעבודת הכהנים? / ביאור החידוש בנוגע לעבודות המסורות לכהנים שנאמר בפרשתנו דוקא

(עי' לקוטי שיחות ח"ח עמ' 1 ואילך)

ח. פנינים... עיונים וביאורים קצרים.....

מדוע נמנו ישראל לאחר מעשה העגל? / רבי יהודה בר' שלום לשיטתי

ט. יינה של תורה.....

ששת המנינים בפרשת במדבר כהכנה לחג השבועות

מעלותיהם של ישראל - מצד הבחירה ומחמת עבודתם / להיבדל מן העולם או לזכור ולהעלותו / שלשה מנינים כנגד שלש המעלות / העיקר הוא לזכר את גשמיות העולם

(עי' לקוטי שיחות ח"ח עמ' 19 ואילך)

יג. פנינים... דרוש ואגדה.....

מדוע צריכים ישראל למנין? / מנין בחודש אייר דוקא

יד. חידושי סוגיות.....

שינוי הלשונות בין המג"א ואדמו"ר הזקן בדין ימי הגבלה

יקשה כמה דיוקים בל' אדה"ז ובמה שהאר"י בביאור מהות ימים אלו / יסיק דיש כאן ב' אופנים בהגדרת הקדושה החלה על ימים אלו - כימי סניף והכנה למתן תורה או כענין בפ"ע בפעולות שנעשו בימים אלו כשלעצמם

(עי' לקוטי שיחות ח"ח ע' 1 ואילך)

יח. תורת חיים.....

המלמד בן חבירו זוכה לדברים הרבה | ואלה תולדות אהרן ומשה שכל המלמד בן חבירו תורה

כאילו ילדו (במדבר ג, א. רש"י)

כ. דרכי החסידות.....

לעורר את הנקודה הטמונה

כב. הוספה.....

לקט מתוך דברות קודש בעניני הוראה, הדרכה וחיזוק בעבודת השי"ת

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

קבלה זריקה והקטרה - עבודת ישראל, לוי או כהן?

איפה מצינו קבלה זריקה והקטרה על ידי ישראלים? / מדוע הי' קס"ד שלויים יכולים לעבוד ב"קבלת דמים", הרי כבר למדנו לעיל שזה מעבודת הכהנים? / ביאור החידוש בנוגע לעבודות המסורות לכהנים שנאמר בפרשתנו דוקא

"ואת אהרן ואת בניו תפקוד, ושמרו את כהונתם והזר הקרב יומת" (פרשתנו ג, י). ומפרש רש"י:

"ושמרו את כהונתם - קבלת דמים זריקה והקטרה, ועבודות המסורות לכהנים".

וחידוש יש בפירושו זה:

לפום ריהטא נראה שהפירוש "ושמרו את כהונתם" הוא - שהכהנים צריכים לשמור על הכהונה שלהם, והיינו, שהכהנים עצמם לא ייפסלו לכהונה על ידי טומאה וכיו"ב. וכן פירש האבן עזרא: "ושמרו את כהונתם שלא יבואו לידי פסלות". ובחזקוני כתב: "שלא יבואו לידי טומאה".

אמנם רש"י מחדש שהשמירה שצריכים הכהנים לשמור היא מפני זרים - וכסיום הכתוב: "והזר הקרב יומת". ולכן פירש את "כהונתם" (לא במשמעות של הכהונה עצמה, אלא) במשמעות של "עבודות המסורות לכהנים" - שהכהנים צריכים לשמור על עבודות אלו שיהיו נחלת הכהנים בלבד, ולא יתנו לישראלים או לוויים להתעסק בזה.

[במשכיל לדוד מפרש שכונת רש"י היא ש"ושמרו" פירושו שהעבודות יהיו דוקא בטהרה. אבל צ"ע, כי רש"י לא הזכיר כלל ענין הטהרה כאן, ולכן מסתבר לפרש כוונתו על ענין השמירה מזרים (שזה מפורש

בסיום הפסוק: "וזהו הקרב יומת" ולא הוצרך רש"י לפרשו. וכן פירש להדיא בספורנו: "ושמרו את כהונתם . . שלא יקרבו הלויים".

ב. והנה, רש"י מאריך בפירושו, ואינו כותב רק "עבודות המסורות לכהנים" סתם – אלא מפרט: "קבלת דמים וזריקה והקטרה".

ובמשכיל לדוד פירש: "כלומר, מקבלה ואילך, לאפוקי שחיטה דלא שייך בה לומר ושמרו כו' . . שהשחיטה כשרה בזרים ובטמאים". והיינו, שכוונת רש"י היא למעט את שחיטת הקרבן – שֶׁפָּנִי "קבלת דמים" – כי שחיטה הותרה לזרים ואינה מסורה לכהנים בלבד.

אך לפי זה היה לרש"י לומר בקיצור: "מקבלה ואילך", וכמו שפירש בפ' ויקרא (א, ה): "מקבלה ואילך מצות כהונה, לימד על השחיטה כשרה בזר" – ולמה הוצרך לפרט גם זריקה והקטרה?

ועוד ועיקר: מלשון רש"י משמע ש"קבלת דמים וזריקה והקטרה" אינן חלק מ"עבודות המסורות לכהנים" – שאם כן, היה אומר "עבודות המסורות לכהנים כגון קבלת דמים וזריקה והקטרה", או "קבלת דמים וזריקה והקטרה ושאר עבודות המסורות לכהנים"; ומזה שכתב "קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים" – משמע ששלש העבודות שפירט הן ענין בפ"ע ולא (רק) דוגמאות ל"עבודות המסורות לכהנים", והדבר צריך ביאור.

ג. ויש לומר בזה:

המיוחד בשלש עבודות אלו – (א) קבלת הדם (ב) זריקה (ג) הקטרה – הוא שמצינו אותן בפסח מצרים, שאז נצטוו בני ישראל שיקח כל אחד "שה לבית" וישחטו אותו בין הערביים; ולאחר מכן – "ולקחו מן הדם, ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אותו בהם. ואכלו את הבשר כלילה הזה צלי אש . . אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים, כי אם צלי אש, ראשו על כרעיו ועל קרבו" (בא יב, טז).

הרי מפורש, שאז נצטוו כל ישראל (ולא רק כהנים) לעשות בעצמם: (א) קבלת הדם – "ולקחו מן הדם", וכפירוש רש"י שם: "זו קבלת הדם"; (ב) פעולה המקבילה לזריקת הדם על המזבח – "ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף גו'" [וראה פסחים צו, א: "ג' מזבחות היו שם, על המשקוף ועל שתי המזוזות"]; (ג) פעולה הדומה להקטרת בשר הקרבן על אש המזבח – "צלי אש, ראשו על כרעיו ועל קרבו" [ולהעיר שבמאירי פסחים שם מפרש, שאת החלבים "צלואם בשפוד ושרפום לשם גבוה"; אך גם להמפרשים שאכלו אותם אח"כ (כי עדיין לא נצטוו על איסור חלב. אף שהיו בודאי כמה שקיימו כל התורה עד שלא ניתנה, ואכמ"ל), הרי מכיון שצלו אותם ע"פ הציווי ה"ז בדוגמת הקטרה].

לקראת שבת

ז

וזהו איפוא שהוציא רש"י שלש עבודות אלו מכלל "עבודות המסורות לכהנים" – כי בעבודות אלו מצינו בפסח מצרים שהן שייכות לכל ישראל, ולכן היה קס"ד שגם לדורות הן ייעשו (לא על ידי הכהנים, אלא) על ידי הַזֵּוּיִים:

בפרשה זו מדגיש הכתוב שהלויים באים בשליחותם של כל בני ישראל, וכפי שמפרש רש"י (ג, ח) "שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש, אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם". והיה איפוא מקום לומר שעבודות אלו, שבפסח מצרים היו שייכות לַכָּל־יְהוּדִי – ייעשו מעתה ואילך על ידי הַזֵּוּיִים, שהם ה"שלוחים" של כל בני ישראל ובאים "תחתיהם" בבית המקדש.

וזהו החידוש שבאזהרה כאן – "ושמרו את כהונתם", שהכהנים צריכים לשמור שלא יקרב זר (לא ישראל ולא לוי) לעבודות אלו של "קבלת דם זריקה והקטרה", וכל שכן וקל וחומר שלא יקרב זר לשאר "עבודות המסורות לכהנים" שבהן מלכתחילה ברור שהן שייכות לכהנים בלבד.

[ליתר ביאור:

אמנם כבר בפ' ויקרא למדנו מן הכתוב שזרים מותרים רק בשחיטה, ואילו "מקבלה ואילך מצות כהונה" (כדברי רש"י שם שהובאו לעיל ס"ב) – אך לימוד זה כחו יפה לענין קרבן עולה שבו מדבר הכתוב שם (וכן שאר הקרבנות המנויים בפרשת ויקרא ובפרשת צו הסמוכה לה); ועדיין לא למדנו על פסח דורות וגם לא על מעשר (וגם בבכור עדיין לא מצינו מפורש שעבודותיו נעשות על ידי הכהנים דוקא, אלא רק אֶקֶמֶן פ' קרח יח, יז) – ולכן הוצרך לחדש כאן שגם פסח דורות ומעשר ייעשו דוקא על ידי הכהנים בלבד. וק"ל].

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

רבי יהודה בר' שלום לשיטתי'

פקוד את בני לוי גו' כל זכר מבן חודש ומעלה

משיצא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש.
אמר רבי יהודה בר' שלום, למוד הוא אותו השבט להיות
נמנה מן הבטן וכו' (ג. מו. רש"י)

יש לבאר מה שהביא רש"י כאן את המאמר בשם
אומריו "רבי יהודה בר' שלום", שלא כדרכו הכללית
להביא את דברי חז"ל שלא בשם אומרם [וגם מאמר זה
גופא הביא רש"י בפרשת ויגש (מו, טו) בלי הזכרת שם אומרם]:
רש"י בא בפירושו כאן להסביר מה שמונים את
הלויים "מבן חודש" אף שעבודת הלויים מתחילה
רק בהיות הלוי בן שששים (פרשתנו ד, ג), שהוא משום
ש"משיצא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר
משמרת הקודש", שאף שאין הוא שייך לעבודה
בפועל, מ"מ חל עליו שם "שומר משמרת הקודש".
אולם סוף סוף יש מקום לשאול, הרי איזו תועלת
יש בזה שקוראים לו בשם זה אם אינו עובד עדיין
בפועל? וכדי ליישב זה מביא רש"י את שם "רבי
יהודה בר' שלום", דאזיל לשיטתי' – שקריאת שם
לבד יש בה ענין גדול:

הקשו בירושלמי (ר"ה פ"א ה"א): "כתיב והימים
אשר מלך דוד על כל ישראל ארבעים שנה וגו'
וכתיב בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה
חדשים ובירושלים מלך שששים ושש שנים וגו'",
דלמה לא נמנו בכתוב הראשון ה"ששה חדשים"
שנמנו בכתוב השני. והובאו כמה תירוצים על זה,
ו"א"ר יודן בי ר' שלום, כתיב כי ששת חדשים ישב
שם יואב וכל ישראל א"ל הקב"ה אני אמרתי אל
תתגר בם וביקשת להתגרות בם חייך שאינן נמנין
לך". ונמצא, ששיטת "רבי יהודה בר' שלום" היא
שזה שהתורה אינה קוראת לדוד בשם "מלך" במשך
ששה חדשים ("אינן נמנין לך") – אף שגם אז ה' לו
דין מלך – הרי זה נחשב לעונש.

ו"מרובה מדה טובה" – דזה שקוראים ללויים
בשם "שומר משמרת הקודש", הוא כבר ענין של
מעלה וחיבות.

(נ"פ לקומי שיחות חיים עמ' 6 ואילך)

מדוע נמנו ישראל לאחר מעשה העגל?

וידבר ה' גו' במדבר סיני באחד לחודש

מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה, כשיצאו ממצרים
מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים, וכשבא
להשרות שכניתו עליהם מנאם (א. א. רש"י)

לכאורה דברי רש"י – "מתוך חיבתן לפניו מונה
אותם כל שעה" צריכים ביאור: הרי רש"י עצמו מונה
כאן רק שלשה מנינים, ומהו הפירוש ב"כל שעה"?
ועכצ"ל שאמנם "חיבתן לפניו" היא ענין תמידי,
אבל המנין בפועל הוא רק ב"כל שעה" מיוחדת –
זמן שבו נעשה שינוי אצל בני ישראל.

וזהו שמפרש רש"י הזמנים שבהם נמנו ישראל
– כדי להדגיש את השינוי העיקרי שנעשה אז אצל
ישראל:

"כשיצאו ממצרים מנאן" – ביציאת מצרים
נשתחררו ישראל מלהיות עבדי פרעה, ונעשו עבדי
ה' וזכו לקבל את התורה. "כשבא להשרות שכניתו
עליהם מנאם" – בהקמת המשכן נעשה "ושכנתי
בתוכם", שהקב"ה שוכן בישראל באופן של
קביעות והתיישבות. "כשנפלו בעגל מנאן לידע מנין
הנותרים" – רש"י מדייק בלשונו וכותב "הנותרים",
כדי לרמוז על השינוי שנעשה אז אצל ישראל:

לעיל (שמני י, יב) פירש רש"י (בנוגע לאלעזר
ואיתמר) דפירוש "נותרים" הוא "הנותרים מן המיתה
כו' שאף עליהם נקנסה מיתה על עוון העגל", והיינו,
דשם "נותרים" מראה "שאף עליהם נקנסה מיתה" וזה
שנשארו בחיים הוא חידוש מיוחד. ומעתה יש לומר
שזו גם כוונת רש"י ב"לידע מנין הנותרים" – שבאמת
היתה גזירת כלי' רח"ל על כלל ישראל, וכמ"ש "ויהר
אפי בהם ואכלם" (תשא לב, י), ו"אף עליהם נקנסה
מיתה", וזה שנשארו בחיים הוא חידוש מיוחד. ולכן
אם "כשיצאו ממצרים מנאן" בגלל שיצאו מעבדות
לחירות – עאכ"כ ש"מנאן לידע מנין הנותרים"
לאחר מעשה העגל, בגלל שנצלו ממיתה לחיים (וע"ד
מאמר חז"ל "ומה מעבדות לחירות אמרי' שירה ממיתה לחיים לא
כ"ש" – מגילה יד, א).

(נ"פ תורת מנחם חמ"ג עמ' 328 ואילך)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

שלשת המנינים בפרשת במדבר כהכנה לחג השבועות

מעלותיהם של ישראל – מצד הבחירה ומחמת עבודתם / להיבדל מן העולם
או לזככו ולהעלותו / שלשה מנינים כנגד שלש המעלות / העיקר הוא לזכך את
גשמיות העולם

כ"ה גדול כלל השל"ה הק', אשר "לכל זמן ועת לכל חפץ, כי בודאי גלגול המועדים של
כל השנה . . . בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן, כי הכל מיד ה' השכיל" (חלק
תושב"כ ריש פר' וישב).

והנה, על פרשת במדבר מפורש בפוסקים (טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד) ש"לעולם קורין פרשת
במדבר סיני קודם עצרת". ומוכן, שיש ללמוד מפרשתנו על ענינים של ימי ההכנה לזמן מתן
תורתנו, שחלים בתקופה זו.

והדברים אמורים שבעתיים בשנה בה נקראת פרשת במדבר ביום ב' סיון, שהוא היום בו
"התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה" (ל' אדמו"ר הזקן בשו"ע שלו סתצ"ד ס"כ),
שבודאי יש להסיק מעניני פרשת במדבר על ההכנה הראויה למתן תורה.

מעלותיהם של ישראל – מצד הבחירה ומחמת עבודתם

שלש דרגות בהפלאת מעלת בני ישראל מסר להם משה ביום ב' בסיון: א. "והייתם לי
סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ"; ב. "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים"; ג. "וגוי קדוש"

(יתרו יט, ה-ו).

ויש לבאר ההפרש בין שלש מעלות אלו:

א. "והייתם לי סגולה מכל העמים":

במעלה זו מודגש כיצד ישנם עוד עמים נוסף לבני ישראל, ואין הבחירה בישראל מצד מעלתן דוקא, אלא שבטובו הגדול עמנו בחר בישראל דוקא להיות לו לעם סגולה (ראה תניא פמ"ט). והדבר מודגש בפירוש רש"י על הפסוק, ש"לא תאמרו אתם לבדכם שלי", שהרי "לי כל הארץ", ומכל מקום "הם בעיני ולפני לכלום", ובחר בבחירה שלמעלה מטעם ודעת שיהיו ישראל לבדם סגולה ו"אוצר חביב".

ונוסף לעצם הבחירה, ישנן מעלותיהם של ישראל מצד עבודתם את השי"ת, הן שתי המעלות שממשיך ומונה: "ממלכת כהנים", ו"גוי קדוש".

ב. "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים":

בפשר התואר "ממלכת כהנים" כתב רש"י דאינו מענין כהונה, אלא "שרים". ענינם של שרים הוא שהם שולטים ומנהיגים את המלוכה ונכסיה, וכמו כן ישראל המה שרים המנהיגים ושולטים על גשמיות העולם. דעניני הגשמיות מצד עצמם הם שפלים ונחותים, וכל מטרת בריאתם, ובריאת העולם בכללות, היא בכדי שישאל על ידי עבודתם יזכרו ויקדשו אותם עד שיהיו ראויים להיות דירה ומשכן לו ית'.

ועבודה זו אינה עוסקת במצוות ועניני קדושה ממש, אלא בשליטה על העולם ועניניו הגשמיים שאינם קדושים. והוא מה שציוותה תורה (אבות פ"ב מ"ב) "כל מעשיך יהיו לשם שמים", שגם אכילתו ושתייתו ופרנסתו וכל עסקי החולין של יהודי יהיו אך ורק בעבור שיהיה בריא ושלם ויוכל לעבוד ה' כראוי. ובעבור עבודה זו נקראו ישראל "שרים", שהמה מטילים שררה על עניני גשמיות העולם ומנהיגים אותם לעלות לקדושה.

ג. "וגוי קדוש":

בזה מדבר הכתוב על מעלתן של ישראל כפי שהמה "קדושים", דהיינו מובדלים ומופרשים מן העולם הגשמי. ומעלה זו היא בדוגמת מעלת הכהנים, שאף שהם חיים בגוף גשמי ומתנהגים בהנהגות גשמיות, מכל מקום הרי אין להם חלק ונחלה, כי ה' הוא נחלתם, וכל מעיינם הוא לעמוד לפני ה' לשרתו.

ומעין מעלת הכהנים, הוא בכל איש ישראל בעת לימוד התורה וקיום המצוות, שבזמנים אלו אין הוא עוסק בעניני חולין, והוא קדוש ומובדל מעניני העולם, ועומד ומשרת לפני ה'. ובפרטיות יותר, גם בקיום המצוות גופא יתכנו שני אופנים בכוונת ובאופן עבודת האדם, מתאים לשתי מעלות אלו האחרונות:

דיש והאדם מקיים המצוות בכדי לדבקה בו ית', שרוצה לפרוש מן העולם השפל, ורק לעמוד ולשרת לפניו ית'. ואזי הוא נחשב כ"גוי קדוש" – פרוש ומובדל מן העולם.

ויש ויודע האדם את תכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות, שהוא מה ש"נתאוה

הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" (תניא פל"ו מתנחומא נשא טז), וזו כל כוונתו בקיום התורה ומצוותיה, שע"י קיום המצוות עם דברים גשמיים, מבררים ומזככים את גשמיות העולם, שיוכל להיות דירה ומשכן לו ית'. ובאופן זה הרי הוא "ממלכת כהנים – שרים", ששולט ומנהיג את עניני העולם לרצונו ית'.

שלשה מנינים כנגד שלש המעלות

ועל שלש מעלות אלו רמזה תורה בפרשת במדבר. דהנה, ענין הפרשה הוא מנינים של בני ישראל, ושלשה מנינים הם בפרשתנו: א. מנין כל בני ישראל מלבד בני לוי; ב. מנין בני לוי מבין חודש ומעלה; ג. מנין בני קהת מבין שלשים שנה.

והם הם שלשת הענינים במעלתן של ישראל:

א. מנין בני ישראל – "סגולה מכל העמים":

כלל הוא בדברי חז"ל (ביצה ג, ב. וש"נ) אשר "דבר שבמנין לא בטיל", וכתב השל"ה (שמו, א ואילך) שהוא ענין מה שנמנו ישראל בכדי ליתן בהם חשיבות שלא יבטלו בין אומות העולם ח"ו. והנה, כמה גדרים יש בדברים שאינם בטלים, וכולם משום חשיבותו הגלויה של הדבר. אך דבר שבמנין, אין בו מעלה גלויה יתר על שאר דברים, ורק מה שמנין אותו מגלה חשיבות מיוחדת שיש בו.

ומעין זה הוא גם במעלתן של ישראל מה שהם "סגולה" של השי"ת, שבחר בהם לא מצד מעלתן אלא בבחירה למעלה מטעם ודעת, שחביבות מיוחדת זו אינה קשורה במעלות מסוימות, וממילא אין היא ידועה לכל. וכאשר מונה אותם הרי זה מגלה ש"מתוך חבתן לפניו מונה אותן כל שעה" (רש"י ריש פרשתנו).

ב. מנין בני לוי – "שרים":

לאחר המנין הכללי, ציוה השי"ת למנות את בני לוי בפני עצמם, והוא אינו מניין וחביבות שמצד עצם מציאותם, אלא הוא בא בשייכות לתפקידם, "ואתה הפקד את הלויים" – "מינוי לשון שררה" (א, נ ובפרש"י). וכפי שמוכן גם מכך שיש למנותן "מבין חודש ומעלה" דוקא, מכיון שאז "הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש" (ג, טו ובפרש"י).

ומניין זה רומז על מעלתן של ישראל מצד עבודתם, שהם "שרים", ששולטים על עניני העולם שינוצלו לעניני קדושה בלבד. והיא המעלה שנתבארה לעיל מדברי הכתוב "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים – שרים", שבני ישראל שולטים ומנהיגים את גשמיות העולם שתעלה ותזדכך ותהפך לקדושה.

ג. מנין בני קהת – "גוי קדוש":

מנין בני קהת האמור בפרשתנו, אינו רק משום מעלת עבודתם הכללית, אלא בא להדגיש סוג המיוחד שבעבודתם, דבני קהת היתה עבודתם "באהל מועד קודש הקדשים" – "המקודש שבכולן" (ג, ד ובפרש"י).

ובזה נרמז מעלתן השלישית של ישראל, מה שהם "גוי קדוש", שמובדלים מעניני העולם, ועוסקים בעניני קדושה בלימוד התורה וקיום המצוות, וכל מציאותם היא לשרת לפני ה'.

העיקר הוא לזכך את גשמיות העולם

וזהו הטעם במה שנקראת פרשת במדבר קודם חג השבועות, ובפרט בקביעות שנקראת ביום ב' סיון שבו נאמרו שלש מעלות אלו דבני ישראל, בעבור ידע האדם את אופני העבודה האמורים בקשר עם מתן תורה המתחדש בכל שנה ושנה.

והנה, עיקר החידוש בפרשתנו הוא מנין בני לוי. שהרי בני ישראל כבר נמנו "כשיצאו ממצרים" (רש"י תחילת פרשתנו), וגם מנין בני קהת אינו חידוש המיוחד בפרשתנו, כי גם בני גרשון ובני מררי נמנו כמותם להלך בפרשת נשא. ועיקר החידוש בפרשתנו, הוא מנין בני לוי.

וללמדנו בא הדבר, שישים האדם אל לבו, שעיקר ענין עבודתן של ישראל היא המעלה השנית, מה שמנצלים את עסקי העולם הגשמיים לתועלת עבודת ה', שהרי זו תכלית בריאת העולם, לזכך ולקדש ענינים גשמיים לעשותן דירה לו ית'. וכמבואר בסה"ק המבארים ענין מתן תורה, שזהו כל עיקר החידוש שנתהווה במתן תורה, שיכול יהודי לזכך את העולם ולהעלותו לקדושה.

פנינים

דרוש ואגדה

כוונת בריאת העולם, לעשות "דירה" לו ית' גם בעולם הזה הגשמי.

(עי' לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1019 ואילך)

מנין בחודש אייר דוקא

וידבר ה' אל משה גו' באחד לחודש השני

מתוך חיבתו לפניו מונה אותם כל שעה כו' כשבא להשרות שכינתו עליהם מנאן, באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם (א. א. רש"י)

לכאורה צריך ביאור, הרי אם מניין בני ישראל ה' מפני "שבא להשרות שכינתו עליהם" – הקמת המשכן, מדוע נמנו ישראל רק באחד באייר, ולא מיד באחד בניסן, כאשר הוקם המשכן?

ויש לבאר הדבר בדרך הפנימיות:

מנין מורה על משהו שבו משתווים כל הדברים הנמנים. שהרי, במנין מונים את כולם באופן שווה, מהגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים. ועפ"ז, מנין בני ישראל אינו מורה על מעלותיהם הפרטיות של סוגים שונים בבני ישראל, אלא על הדבר שבו משתווים כולם, והיא נקודת היהדות, שבה שווים כל ישראל.

והנה, נקודת היהדות היא דבר נעלה ביותר, שבדרך כלל אינה נרגשת אצל האדם. ורצון הקב"ה הוא שנקודה זו תורגש אצל בני ישראל באופן שגם רגשות האדם יושפעו ויפעלו עם "נקודה" זו.

וזהו מה שנמנו ישראל רק באייר, כי כמבאר בספרים (ראה לקוטי ח"א אמור, ח"ד עמ' 2031, ועוד, ורש"י) עבודת חודש ניסן – שאז יצאו ישראל ממצרים – היא שגם אם מוח ולב האדם אינם "מזוככים" ומבוררים, עליו לצאת מ"מצרים" ו"לברוח" מהרע. ודוקא בחודש אייר – שכולו בזמן ספירת העומר – הוא הזמן בו עובדים על בירור המדות, להעלותן ולזככן, באופן שגם רגשות האדם יפעלו כראוי ולפי "נקודת היהדות".

(עי' לקוטי שיחות ח"ה עמ' 1 ואילך)

מדוע צריכים ישראל למנין?

כתב השל"ה בנוגע לספר במדבר "זה ספר נקרא חומש הפקודים על שם המנין שנמנו ישראל, נשמע מזה שדבר המנין הזה הוא חשוב ואין לו ביטול עולמית" (חלק תושב"כ, שלשה מחנות (שמו, א)). והיינו, שהטעם שמנה הקב"ה את ישראל הוא כדי שייחשבו כ"דבר שבמנין", שאינו בטל, ועי"ז לא יתבטלו ישראל בין אומות העולם, אף שהם "כבשה בין שבעים זאבים" (אסת"ר פ"י, יא).

ולכאורה צריך ביאור, הרי זה ש"דבר שבמנין אינו בטל" הוא מפני שהמנין מורה על חשיבות הדבר, ודבר חשוב אינו בטל. ונמצא, שאין המנין פועל שלא יתבטל הדבר, אלא הוא רק סימן להראות על חשיבות הדבר. וא"כ, מכיון שבני ישראל חשובים הם מצד עצמם, הרי הם אינם בטלים גם בלי המנין מצד חשיבותם, ומדוע היו צריכים למנין דוקא?

ויש לבאר הדבר בהקדים הידוע שצריך מטרת ותכלית בריאת העולם הוא בכדי שיקיימו בני ישראל את המצוות בגשמיות, ועי"ז יקדשו את הדברים הגשמיים ויעלו אותם לקדושה. ובה ממלאים מטרת ותכלית הקב"ה בבריאת עולם הזה, ש"נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", שגם עולם תחתון זה יהי' מכון ומדור לשבתו ית'.

ועפ"פ זה יש לבאר מה שנמנו ישראל בפועל ובגשמיות, כי אילולי מנין זה היתה חשיבותם של ישראל נשארת ענין רוחני, ולא היתה עושה רושם בגשמיות עולם הזה. ואז, הגם שלא היו ישראל מתבטלים מצד חשיבותם כנ"ל, אך לא היתה חשיבות זו יכולה להשפיע בעולם הגשמי. וזהו מה שנמנו ישראל בפועל, שבה ניכרה חשיבותם בגלוי גם בפעולה גשמית, דוקא עי"ז יש לחשיבותם הכח להשפיע גם על גשמיות עולם הזה, להעלותו ולזככו, ולקיים עיקר תכלית

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

שינוי הלשוניות בין המג"א ואדמו"ר הזקן בדין ימי הגבלה

יקשה כמה דיוקים בל' אדה"ז ובמה שהאריך בביאור מהות ימים אלו / יסיק דיש כאן ב' אופנים בהגדרת הקדושה החלה על ימים אלו – כימי סניף והכנה למתן תורה או כענין בפ"ע בפעולות שנעשו בימים אלו כשל עצמם

לסידורו ע"פ המתבאר להלן כאן. ואכ"מ].

והנה, מקור דין זה הוא בהגהת הרמ"א כאן (וכ"כ בסי' קלא) "ואין אומרין תחנון מתחילת ראש חודש סיון עד ח' בו דהיינו אחר אסרו חג" (ברמ"א כאן צוין המקור בחצע"ג "הגהות מיימוני הל' ברכות". ולכאורה צ"ל הגה"מ הל' תפלה (והוא שם בפ"ה סוף אות ש), וכמ"ש בדרכי משה לאור"ח סקל"א סק"ז. ובדרכי משה כאן "כ"כ בהגמ"י ה"ב").

ומקור הטעם שהזכיר רבינו הוא בביאור המג"א שכתב לבאר על מש"כ הרמ"א "מתחלת ר"ח סיון" – "דמיד בב' סיון א"ל משה לקדשם לתורה כדאי' פ"ח [לכאור' צ"ל פ"ט או (דף) פז] דשבת", וממשיך "כתב הגהות מנהגים [במנהגי מהר"א טירנא

כתב רבינו הזקן בשו"ע שלו סו"ס תצד "ונוהגין במדינות אלו שלא להתענות ושלל לומר תחנון מר"ח [סיון] עד ח' בו ועד בכלל דהיינו עד אחר מוצאי יו"ט הנקרא אסרו חג לפי שמיד אחר ר"ח התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה שבשני בשבת ה' ר"ח [עיי' שבת פז ע"א] ובשלישי בשבת אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו', וברביעי אמר להם מצות הגבלה השמר לכם עלות בהר וגו' ובחמישי אמר להם מצות פרישה שיפרשו מנשותיהן היום ומחר ויהיו נכונים ליום השלישי שהוא שבת שבו נתנה התורה" [ובסידורו הביא רבינו המנהג המובא בפוסקים שלא לומר אף עד י"ב סיון, ועיי' בלקו"ש חל"ח ע' 4 הערה 31 ביאור מהות החילוק בין שולחנו

חמישי, ולא הסתפק בלשון המג"א "דהוי ימי הגבלה" [ועיי' גם בלבוש סו"ס תצג גבי אי נפילת אפיים כו' בימים אלו, שסתם נמי "מפני שהם ימי מצות ימי הגבלה"], וצע"ק אמאי הוצרך רבינו להוסיף פירוט זה ומה השמיענו בו. ובפרט שבסימן הקודם כתב בעצמו (לענין היתר תספורת ונישואין) "יש נוהגין להסתפר ולישא בכל שלשה ימי הגבלה" ולא טרח לפרט בזה. וגם את"ל שרק רצה כאן (משום איזה טעם השייך לכאן) לפרט ענינם של ימי הגבלה, ולא שנתכוון להוסיף משהו על המג"א בטעם הדין, עדיין צ"ע שמאריך בסיפור הדברים ומפרט מעשה כל יום ויום בפ"ע, "ברביעי אמר להם כו' ובחמישי אמר להם כו'".

ויצו זאת יל"ע, שהלשון משמע קצת כאילו טעם אי אמירת תחנון כו' אינו מפני עצם מצות ההגבלה ומצות פרישה דבני אלא מפני אמירת משה (מצוות אלו) בימים אלה (ובאמת בא סגנון זה בהמשך מתאים לתחלת לשון אדמו"ר הזקן שם "התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה", ולהלן ית' היטב איך גם תחלת הלשון היא בשינוי מן המג"א ובדוקא). ואע"פ שסגנון זה מקורו בשבת שם, "בתרי בשבא איקבע ירחא כו' בתלתא אמר להו ואתם תהיו לי בארבעה אמר להו מצות הגבלה בה' עבוד פרישה", הרי הש"ס שם הביא זה לענין פלוגתא ר' יוסי ורבנן לעיל מיני' "בקביעא דירחא", ולכן נתפרטו החילוקים ביניהם (איזו מצוה נאמרה באיזה יום), אבל לענין המדובר כאן שאין מתענין ואין אומרים תחנון בימים אלו – לכאורה מספיק לומר באופן כללי שימים

סוף [הלכות] יום הכפורים, ג' ימים קודם שבועות אין מתענים דהוי ימי הגבלה, משמע דבשני בסיון מותר להתענות אבל נהגו העולם שלא להתענות מטעם שכתבתי לעיל".

[ויעצ'ק בהגה"מ שם שנקט "וכן נהגו שלא לומר תחינה בשלשה ימים שלפני שבועות וכן הנהיג רבי יהודה הלוי על שם היו נכונים לשלשת ימים"] (ועד"ז הוא בס' המנהגים לר"א קלויזנער), ויש לתמוה דהא כתוב זה נאמר בחיוב פרישה מאשה (כסיום הכתוב "אל תגשו אל אשה"), ולמה לא הזכיר ההגה"מ מצות הגבלה, דהרי שלשת ימי הגבלה מתחילים מג' סיון שבו אמר להם מצות הגבלה ואילו מצות פרישה אמרה רק בד' סיון (כמבואר כ"ז בסוגיא דשבת שם. ועיי' ברש"י עה"ת משפטים כד, ג, דמשמע שאמר להם מצות פרישה לפני מצות הגבלה (ובאותו יום דד' סיון) וכסדרם בהציווי למשה בכתוב, והוא לא כבגמ' שבת שם, ועיי' רש"י ותוס' בסוגיין; מיהו גם לשיטת רש"י על התורה הרי סו"ס לא נאמרה לבנ"י שום מצוה בג' סיון, כי גם לרש"י על התורה מצות פרישה נאמרה בד' – משפטים שם, א. וראה פרש"י יתרו שם, ט. וראה מפרשי רש"י משפטים שם, ג. ואכ"מ). ולהעיר שבהגהה במהרי"ל הל' שבועות "במהרא"ק א"א צו"צ דמר"ח מצות הגבלה". וכ"ה בס' המנהגים למהרא"ק. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 643 הערה ד"ה ימי הגבלה].

אולם עדיין יל"ע בלשון רבינו הזקן כאן, מה שראה להוסיף על המג"א ולפרט המאורעות והדיבורים דיום רביעי ויום

אלו הם "ימי הגבלה" (היינו ימים שבהם נאסרו לעלות ההרה ונצטוו לפרוש).

והנראה בכל זה, דבאמת בא רבינו לחדש דבר בהסברת טעם הדין, ובהגדרת קדושת ימים אלו. ובהקדם עוד שינוי בין לשון אדמו"ר הזקן ולשון המג"א, דבמג"א כ' "דמיד בב' סיון א"ל משה לקדשם לתורה", אבל אדה"ז כ' "התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה" (ובפשטות ה' צריך לומר ששינה אדה"ז רק ליתר דיוק, כי "א"ל משה לקדשם לתורה" מתאים בעיקר על יום ד' סיון כשאמר להם מצות פרישה ד"וקדשתם היום ומחר", או עכ"פ ביום ג' כשאמר להם מצות הגבלה, משא"כ בב' סיון שאמר להם רק "ואתם תהיו לי גו'" מבלי לעשות מעשה מיוחד שיחול עליו ענין "לקדשם". ואולי ס"ל להמג"א ש"ואתם תהיו לי גו" וגוי קדוש" פירושו שע"י האמירה נעשה כן. או ש"לקדשם" (שבמג"א) פירושו רק ל' הזמנה, כבתרגום ופרש"י בלשון "וקדשתם" שבמצות פרישה (פסוק יט, יוד. ועד"ז שם, יד. וראה מכילתא שם). אבל במקומות אחרים נתפרש לא כך, ראה פדר"א פמ"א. מו"נ ח"ג פל"ג. רמב"ן יתרו שם, יוד. ועוד; ובכל אופן להלן יתבאר דמה ששינה אדה"ז מל' המג"א אינו רק מצד דיוק ל' קדושה).

ויש לומר, שבשינוי זה משמיענו רבינו הזקן שיטתו בהגדרת ימים אלו, דהנה בגדר מה שנתייחדו הנך יומי מסתם ימים אפשר לחקור בכמה אופנים, ומהם:

(א) מצד הסמיכות שלהם ליום מ"ת, והיינו שזהו בדומה להגדר שנתבאר

במק"א לענין קדושת ערב שבת ויו"ט שמצינו בהלכה, היינו שכל ערב שבת וערב יו"ט יש בהם מעין קדושת שבת וקדושת יו"ט עצמם בהיותם זמן שהוא הכנה לשבת ויו"ט, ולא שיש לזמן זה שם קדושה אחר בפ"ע ונבאמת באופן זה גופא י"ל בב' אופנים – אם הסיבה היא מצד הגברא, דכיון שבכדי שהאדם יוכל לשמור שבת ויו"ט כהלכתם דרושה הכנה מצדו לפנ"ז ולכן נחשב יום ההכנה כטפל ושייך להשבת והיו"ט שלאחריו; או שהסיבה היא מצד החפצא דזמן שבת ויו"ט שבערב שבת וערב יו"ט יש בו מצד עצמו (מצד היותו הזמן הסמוך לו) מעין קדושת שבת ויו"ט (וממילא נעשה יום זה גם יום הכנה לגבי הגברא, שחלים עליו חיובים והנהגות מיוחדים בשייכות לשבת ויו"ט), וה"ה בימים שמהותם היא הכנה אל מתן תורה ויש בהם סניף מקדושת יום מתן תורה עצמו;

ורק שיש חילוק בין גדר ע"ש ועיו"ט לימים שלפני חג השבועות, שבכל ערב שבת וערב יו"ט ה"ז רק בנוגע ליום אחד שלפניו (מחצות היום ואילך, שא"א בו תחנון, או גם בנוגע לכללות היום שנק' "ערב שבת" ו"ערב יו"ט", עד שלדעת האבודרהם (תחלת סדר תפילות שבת) אין אומרים תחנון גם בשחרית דערב יו"ט, וגם בע"ש ה' צ"ל כן אלא שלמעשה יש טעם מיוחד שלא לנהוג כן בפועל, עיי' בדברי האבודרהם שם שהוא רק משום ש"אם היינו עושים כן לשבתות הרי חצי השנה לא היינו מתחננים"), משא"כ בחג השבועות, זמן מתן תורתנו, הרי הקדושה המושפעת ממנו היא (לא רק בערב יו"ט

ולכן נקט המגן אברהם רק זה שימים אלה הם ימי הגבלה, ולא פירש מה נעשה בכל יום, כי זה לחוד כבר מדגיש שימים אלה הם המשך אחד של ימי הכנה למתן תורה נומעתה י"ל דגם הלבוש שסתם כעין ל' המג"א ס"ל כמותו שהוא מצד הסמיכות לשבועות, אלא דמחולקים קצת הלשונות מצד ב' האופנים שיש באופן זה גופא, דלהמג"א בימים אלה מאירה ההתפשטות דיום מ"ת עצמו, והוא גדר בחפצא דהזמן כנ"ל, ולהכי נקט "דהוי [הזמן עצמו] ימי הגבלה", ולהבוש שכ' ש"הם ימי מצות ימי הגבלה", הוא מחמת פעולת הגברא בימים אלה שנצטוו בהגבלה. ואכ"מ].

משא"כ אדה"ז דס"ל ש(מיד אחר ר"ח) הם ימי קבלת התורה, הרי כל יום ויום הוא יום שבו נפעל ענין אחר בקבלת התורה, שביום השלישי היתה קבלת התורה בענין זה שנאמר להם "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו'", וביום הרביעי היתה קבלת התורה ע"י מצות הגבלה, וביום החמישי היתה הקבלה ע"י מצות פרישה, כלומר – שבכל יום היתה "קבלה חדשה" משה, וכן מצד משה רבינו – שבכל יום היתה התעסקות אחרת של משה "בענין קבלת התורה" (ועיי"ע בלקו"ש חל"ח ע' 4 ואילך איך כל ג' הענינים הנ"ל שהיו בימים אלו, שהם ג' ענינים בקבלת התורה, מכוונים היטב כנגד ג' ענינים דוגמתם שהיו במתן תורה מצד הקב"ה).

אלא גם) מר"ח ואילך, שאז (כמבואר בסוגיא דשבת שם) באו ישראל למדבר סיני, ויחנן שם ישראל נגד ההר, מוכנים לקבלת התורה, כמבואר במדרש ויק"ר פ"ט, ט. דרך ארץ זוטא פרק השלום (ויש להעיר דגם בשבת מצינו לדינא שיש השפעה גם בג' ימים שלפני השבת, עיי' ט"ז או"ח סרמ"ח סק"ג ושו"ע אדה"ז שם סוס"ה).

(ב) בימים אלו יש בהם מצד עצמם תוכן וגדר מיוחד בפני עצמו (ולא רק כסניף והכנה ליום "מתן תורה", בתור טפל), שהם זמן הנקרא "ימי קבלת התורה", ולכן הם מובדלים ומיוחדים בפ"ע (שאינ מתענין בהם ואין אומרים בהם תחנון). ובסגנון אחר קצת: במתן תורה יש שני ענינים – מתן תורה מצד הקב"ה, וקבלת התורה מצד ישראל. ואף שקבלת התורה היא תוצאה ממתן תורה וזמנה לאחרי הנתינה, הרי בעומק יותר יש לומר שקבלת התורה התחילה לפני מ"ת והוא ענין בפני עצמו. וזהו ענינם המיוחד של ימים אלה – ימי קבלת התורה.

ומעתה יש לומר שזהו החילוק בין לשון המג"א ולשון אדה"ז, דבמג"א הדגיש "א"ל משה לקדשם לתורה", והיינו מה שמיום ב' סיון ואילך התחיל משה להכין את בני"ל לתורה, שיתן להם הקב"ה; ואילו אדה"ז כותב "התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה", היינו שבימים אלו התחיל הענין דקבלת התורה.

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחייו היום יום

המלמד בן חבירו זוכה לדברים הרבה

ואלה תולדות אהרן ומשה

שכל המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו

(במדבר ג, א. רש"י)

לא לו השייכים לזה – עניני החינוך הכשר קודמים לכל

מאשר הנני קבלת מכתבו מ... ורואה הנני בו סתירה מרישא לסיפא כי מתחיל כתיבתו אודות הכתות והשיעורים אשר לומד עמהם ומסיים אשר ברוחניות הנה מהותו פוחת,

והרי ידוע על פי מאמר רז"ל גודל ענין ערך המלמד את בן חבירו תורה ובפרט המלמד את בן עם הארץ תורה ואם כן הרי אי אפשר שעל ידי זה יוקטן ערכו ובטח גם זה הוא עצת היצר להחלישו בעבודתו הנ"ל ואולי גם כדי להביאו לידי רגש יאוש שכיון שהמצב אינו כדבעי הרי מה לו ואיך אפשר לעשות ולא כדאית היגיעה להיטיב המצב יותר (אשר גם זה היפך מאמר רז"ל יגעתי ולא מצאתי אל תאמין),

וכבר אמרתי לו כמה פעמים אשר בזמן הזה ההכרח הוא אשר כל אחד ואחד יתעסק באיזה ענין של צרכי צבור ואלו השייכים לזה הרי עניני חינוך הכשר קודם לכל ויחד עם זה ובשבילו בפרט מוכרח שיהי' לו לימוד קבוע בספרי חסידות חב"ד וישתדל ג"כ לעבוד את השי"ת דוקא מתוך שמחה.

(אגרות קודש ח"ו עמ' שנ"ט ואילך)

סגולה לבנים

...כבבקשתו אזכירו ואת זוגתו שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבם לטובה לזרעא חייא וקיימא.

ועל פי המבואר בכמה מקומות, מובן שככל שיוסיף בהשפעה בסביבתו בהפצת
היהדות והחזקתה, שעל זה אמרו רז"ל מאי פרי מצוות, וכל המלמד את בן חבירו תורה
כו' כאילו ילדו, הנה במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה
השכר הוא בזרעא חייא וקיימא ולקיום ושיננתם לבניך כפשוטו נוסף על הפירוש אלו
התלמידים, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט שבטח נמצאים ב. . . מספר יהודים
שומרי תורה ומצוות שיוכלו להשתתף ולסייע בעבודתו בהנ"ל.

(אגרות קודש ח"ד עמ' תיא)

בקשר עם האמור [זרעא חייא וקיימא] הנה על פי מדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד
מדה אלא שכמה פעמים ככה, הרי המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו סגולה במיוחד
ללידת בנים – נוספים – על בנם שליט"א.

(אגרות קודש חמ"ו עמ' שפמ)

פעולה על השכנים

...כותב אשר קבעו מגורם בדירה חדשה, ומעצם הדירה הנם שבעי רצון, אבל שכני
המקום בלי מים זו תורה וכו'.

לדעתי צריך להיות שבע רצון גם מענין השני ואפשר יותר מענין הראשון, וכמובן
ממאמר רז"ל שלאחרי שהפליגו בגודל הענין דהמלמד את בנו תורה את בן בנו ואת בן
חבירו תורה, מסיימים בגודל ההפלאה דלהוציא יקר מזולל המלמד את בן עם הארץ
תורה (עיין קידושין ל, ע"א, ב"מ פה, א), והרי זה כל האדם שנברא לשמש את קונו על ידי
שיעשה לו ית' דירה בתחתונים, ודירת האדם אינה אלא דרך והכשר לעבודה זו, מכיון
שכל מי שאין לו בית דירה אינו אדם (עיין לקו"ת ברכה צט, ב. יבמות סג, א ובתוס' וחדא"ג שם),
ודירה טובה וגם יפה מרחיבה דעתו של אדם ובמילא מצליח יותר בפעולותיו לעשות
הדירה להקב"ה.

(אגרות קודש ח"ג עמ' עא)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בענייני עבודת ה'

מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

לעזור את הנקודה הטמונה

כל אדם יהי' מי שיהי' עלול בעהי"ת להתעורר לטוב אלא שצריכים למצא את הדרכים והנתיבות הנכונות איך לקרבו

לעזור את הנקודה הטמונה

אגודת חסידי חב"ד בכל מקום שהיא - עיר, כפר או מושבה - צריכה לחפש אחרי גזע חב"ד מבלי התחשב עם מצבם המוסרי בהוה, כמחפש אחר מטמון, וכשיעלה בידה למצא את מי שהוא - בין איש ובין אשה - שאבותיהם היו מגזע חב"ד, צ"ל יקר וחביב אצלם כמוצא שלל רב.

ועד האגודה צריך לחשוב מחשבות רבות באופנים מאופנים שונים איך לקרב את גזע אנ"ש לעורדם ולהחיותם בטל תחי' של קיום מצות מעשיות ולאט לאט יתקרבו בקירוב פנימי כי לב ישראל פתוח הוא לכל דופק עליו ברוח טהרה ובדברים היוצאים מן הלב, כי הנקודה העצמית טהורה היא לעולם ומוכנת תמיד להתעורר לטוב.

בטח זוכרים אתם את הד"ר - את שמו שכחתי - ברוס טוב על נהר דון שהי' ממונה על הנקיון וסגר - בשנת תרפ"א - את המקוה, וכאחד היעווסעקים [אנשי ה"מחלקה היהודית" שלחמו בדת ישראל מטעם ממשלת רוסיה דאז] התלוצץ משומרי דת והתפאר בזה שסגר את בית הטבילה, כשעברו איזה ימים - ובית הטבילה הי' סגור הזמנתיו בתור רופא לבחון אותי וירשום לי סמי מרפא, וכשכלה מעשיהו והי' מוכן ללכת אמרתי לו אשר כמדומני שהוא מגזע היחס מגדולי הרבנים בליטא וישיבני שהוא אינו זוכר את אבי אמו ואביו הי' יליד נאוצאצערקאסק חצי משומד ומעולם לא נכנס לביהכנ"ס של יהודים וגם להבדיל לבי"ת של אינם יהודים ואמו נתיממה מהורי' בעודנה קטנה וגרה אצל אחת מקרובותי' במאסקווא ושם נתודע[ה] לאביו ונשאת לו, ומיום הראשון שבאה לבית אביו חדלה לשמור את דת ישראל והיא ספרה לו אשר אבי אמה או אבי אבי' הי' אחד מגדולי

הרבנים בעיירה אחת כפלך קובנה וגם הניח אחריו חבורים. וכאשר שאלתיו אם מתיחס הוא בזה השיבני שהגם שאין לו שום מושג באמונה בכל זה נעים לדעת שאבי אבותיו הי' מגדולי היחס. ועל יסוד זה עוררתי בו את הנקודה הטמונה עד אשר הבטיח לפתוח את ביה"ט ושלא יפריע עוד ואת הבטחתו קיים.

זאת אומרת אשר כל אדם יהי' מי שיהי' עלול בעה"ת להתעורר לטוב אלא שצריכים למצא את הדרכים והנתיבות הנכונות איך לקרבו וזו היא חובתו של ועד המיסד לעורר את מנהלי האגודות למקומותיהם לשום לב לזה, והדרך הישרה היא לעשות פנקס בכל מקום ומקום שבו ירשמו כל מי שמגזע חב"ד מוצאו ולאחר שהכל יהיו רשומים בנקל יותר יהי' להתקרב אל המטרה.

(אגרות קודש ח"ו עמ' ריא-ב)

זרוק חוטרא באווירא ועל עיקרי' קאים

במענה על מכתבו נהניתי לשמוע משלומי ומגעגועי אל לימוד והבנת תורת החסידות אשר באם ימלא תשוקתו זאת בלימוד קבוע ומסודר איזה פעמים בשבוע בסדר לימוד מדע עיוני מהקל אל הכבד הנה בעזרתו ית' יצלח.

רז"ל אמרו זרוק חוטרא באווירא ועל עיקרי' קאים, הנה חוטרא הוא מקל, אשר כבר איננו עושה פירות למינו וגם לפי פירושו בלה"ק חטר הוא מטה, ובכל זה אמרו כי על עיקרי' קאים, ומה גם שורק - זמרה נבחרת העושאת פרי - אם זורקים אותה באווירא ועל עיקרי' קאים.

נחלה בלי מצרים הנחילונו הוד כ"ק אבותנו רבותנו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לכבוד החסידים הראשונים נ"ע אשר בני בניהם ובני בנותיהם לדורותיהם באיזה מדינה שיהיו ובאיזה סביבה שיהיו יהי' להם אותו העיקרי', והוא המשכת פנימית הלב אל צור מחצבתו, אלא שלפעמים העיקרי' מכוסה ונעלם בכמה לבושים.

וזאת היא עבודת החפץ בחיים של תורה ויראת שמים, חיים טובים ומתוקים צריך לעשות הכל להסיר את הכיסוס מעל אותו העיקרי' ולקבוע לו זמני לימוד בתורת החסידות ולהנהיג את עצמו במנהגי עדת החסידים ואז בעזרתו ית' יראה פרי טוב בעמלו בחיים של מדע ומדות ישרות.

ועל אשר מתאונן כי עדיין חסר לו סביבה של בני תורה במקום מגורו בטח אשר לרגליו יתברכו עדתו ובני תורה ומה גם עתה אשר באו למדינתם הט' הרבה תלמידים שי' ממדינת חורבן ישראל - השי"ת יחוס וירחם על עמו ונחלתו ברוח ובגשם - הנה ביכולתו בעזה"י לעורר את בני עדתו לקבוע ישיבה במקום מגורו תחת הנהלתו ויגדיל תורה ויאדיר.

(אגרות קודש ח"ד עמ' תקפ"א)

לקט מתוך דברות קודש
בענייני הוראה, הדרכה וחיזוק בעבודת השי"ת
הדברים באו כאן באופן שנאמרו, כמעט ללא עריכה, מלבד
שינויים קלים להקל על הקורא

הצלחה בזמן

קשה ביותר לפעול בעצמו שירגיש שעכשיו לא קיים המטוס, לא קיים נמל-התעופה "קנדי", ולא קיים "כרטיס הטיסה" / כאשר מביטים ורואים איך שמחוגי השעון זזים בכל רגע, הרי זו הטפת-מוסר הטובה ביותר

אלא צריך לנסוע בעצמו, ועאכו"כ בנוגע לנסיעה למוסקב שהיתה אז עיר הבירה. ומה גם שהי' זה לאחר שידעו שכבר פקעה סבלנותם ולא היו יכולים לסבול יותר את העבודה שלו בהפצת היהדות והמעיינות, והחליטו שמוכרחים לעשות משהו . . . ואעפ"כ, המשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר בפעולותיו, וביתר שאת וביתר עוז. -

כשנכנסתי אליו - לא הי' אז אף אחד בחדר, מלבד כ"ק מו"ח אדמו"ר - הי' זה זמן קצר - שעה, מחצית השעה או רבע שעה - לפני שעמד לצאת מדירתו, ברחוב מאחאווייע 22, אל התחנה שמשם עמדה הרכבת לנסוע למוסקבא, וראיתי, שכ"ק מו"ח אדמו"ר יושב במנוחה גמורה, כמו באמצע יום רגיל ללא ענינים מיוחדים, מבלי שיהי' ניכר עליו כלל איזה ענין של טירדה, ועוסק בענין מסויים שבו הי' עסוק

[דברים שנאמרו כ"צאתכם לשלום" לאורחים שהיו אמורים לנסוע בחזרה למקומותיהם כמה שעות אחרי זה:]

פעם נכנסתי אל כ"ק מו"ח אדמו"ר, בהיותו בלענינגראד (אז כבר לא היתה נקראת "פטרבורג", אלא "לנינגרד"), באותו ערב שבו הי' צריך לנסוע מלענינגראד למוסקבא.

- המדובר הוא אודות הזמן שהיו כבר הרדיפות והגזירות וכו' וכו', כך, שבשעה שכ"ק מו"ח אדמו"ר הי' נוסע ממקום אחד למקום שני, אזי החקירה אחריו ע"י ה"בולשת" היתה ביתר שאת וביתר עוז, בידעם, שאפילו בשבתו במקומו, בחדרו, עוסק הוא בהפצת היהדות והמעיינות, ועאכו"כ שנסיעתו ממקום למקום קשורה בודאי עם הפצת המעיינות והיהדות, ואדרבה: ביתר שאת וביתר עוז, שלכן אי אפשר לפעול זאת ע"י מישהו אחר,

התורה, ומלבד זאת הי' משיב על ריבוי שאלות (שהרי גם החלק שנשתמר משו"ת הרשב"א הוא ריבוי מופלג), ומלבד זה הי' רופא שהתעסק עם רפואת חולים כפשוטו, ומלבד זה הי' הולך לטייל בכל יום! . . . ומובן שכל זה הוא בהוספה על עניני תפלה, ושיעורי תורה לעצמו וכו', כפי שמחוייב כל אחד מישראל, ולא בזה מתבטאת גדלות הרשב"א.

והגע עצמך:

כדי לומר שיעור לפני תלמידים בכלל, ועאכו"כ לפני תלמידים במעמד ומצב ומדריגה נעלית שראויים להיות תלמידי הרשב"א, ולא רק שיעור אחד, אלא ג' שיעורים בכל יום - יש צורך בשימת לב והתמסרות מיוחדת כזו; ועד"ז בנוגע להתעסקות ברפואת חולים, וכן בנוגע לכל שאר עניניו של הרשב"א, כולל גם הטיול, שכדי ליהנות ממנו, צריך להיות במעמד ומצב ללא טירדא ודאגה.

וא"כ, איך הי' הרשב"א יכול לעשות את כל הדברים הנ"ל בסדר מסודר בכל יום?!

והביאור בזה - גם מצד הטבע - שהנהגת הרשב"א היתה באופן שבשעה שאמר את השיעור, הנה כל שאר הענינים לא היו במציאות אצלו; ולאידך גיסא, בשעה שהלך לטייל הנה למרות שהי' זה באופן ש"החכם ניכר כו'" (כמ"ש הרמב"ם בהלכות דעות (רפ"ה)), הרי זה נקרא בשם "טיול", ומזה גופא מובן שאינו דומה לאמירת שיעור, מ"מ, באותם רגעים שמטייל, הנה גם אמירת השיעור באי"ו אינה קיימת!

זהו הביאור על הנהגת כ"ק מו"ח

באותה שעה, שהי' דורש שימת לב ועיון.

הן אמת שהמוח שליט על הלב (וכפי שמביא רבינו הזקן בתניא (פרק יז) ש"המוח שליט על הלב בתולדתו", ומציין לזהר: "כמ"ש בר"מ" (זח"ג רכד, סע"א)), אבל אעפ"כ, עד כדי כך? ...!

ובכן, לא יכלתי להתאפק ושאלתי: עד כדי כך?!

וסיפר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר, ששמע - כנראה מאביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בשם אדמו"ר מהר"ש - שישנו ענין שנקרא הצלחה בזמן.

כלומר: למרות שאי אפשר להוסיף בענין הזמן בנוגע לאריכות היום או אריכות הלילה, הרי בזמן גופא יכולה להיות הצלחה שלא בערך - לנצל את הזמן במלוא המדה האפשרית, וזאת, כאשר אדם יכול לפעול בעצמו, שבשעה שעוסק בענין אחד, הנה כל שאר הענינים, הן אלו שעשה לפני"ו והן אלו שיצטרך לעשות לאחר"ז, אם אינם נוגעים לענין שעוסק בו עתה, הרי זה כאי"ו אינם בעולם, כך, שגם כשמדובר אודות רגע קטן, הרי כיון שברגע קטן זה אין לו מחשבות המבלבלות או ענינים המבלבלים, לא מהעבר ולא מהעתיד, אזי מתאפשר לו לנצל רגע זו במילואו. וזה נקרא הצלחה בזמן.

בשעת השיעור, כל שאר הענינים לא היו במציאות אצל הרשב"א

והובאה הדוגמא לזה (כמדומני גם בשם אדמו"ר מהר"ש) מהנהגת הרשב"א, שהי' אומר בכל יום ג' שיעורים בלימוד

יחדש הקב"ה את המטוס מאין ואפם המוחלט באותו רגע שיצטרכו לעלות עליו לטוס לאה"ק; אבל אעפ"כ, למרות שכולם מאמינים בכך ללא ספקות, קשה ביותר לפעול בעצמו שירגיש שעכשיו לא קיים המטוס, לא קיים נמל-התעופה "קענעדי", ולא קיים "כרטיס הטיסה"; המציאות היחידה היא שנמצאים ביחד...

הקהל יושב ומביט בשעון, או שמתאפק ואינו מביט בשעון, אבל, אז הבלבול הוא גדול יותר. . . כי, כשמביט בשעון, יודע לכל-הפחות יש לו עוד כך וכך רגעים, משא"כ כשמתאפק שלא להביט בשעון, נדמה לו שנשאר פחות זמן, וכבר מוכרח לרוץ, ואעפ"כ ממשיכים לעכב אותו כאן!...

ולכן, אנסה לקצר עד כמה שאפשר. . . כדי שלא להעמיד יהודים בנסיון. . . והקב"ה יעזור להם שיצליחו באופן ניצול הזמן כו'.

(תורת מנחם הנ"ס עמ' 186 ואילך)

אדמו"ר, שיושב בחדרו (בה"קאביניעט") ועוסק בענין הדורש שימת לב ויעין, וסומך על החלטתו בענין זה, וזאת, למרות שתוך זמן קצר עליו לצאת לנסיעה הקשורה עם סכנת נפשות בפועל, לא רק עבורו בתור איש פרטי, אלא עבור הציבור כו' - כיון שהנסיעה שתהי' ברגעים שלאח"ז אינה קיימת במציאות אצלו!

לא קיים המטוס, לא קיים נמל-התעופה "קענעדי", ולא קיים "כרטיס הטיסה"

אבל אעפ"כ, המציאות בפועל היא, שכאשר ישנם יהודים שיודעים שבעוד שעה ורבע צריכים לטוס,

- צריכים עוד לארוז את החבילות, ולהיפרד מבני הבית, ליפול על צווארם בברכת "צאתכם לשלום", ובינתיים צריכים גם להתפלל מעריב -

קשה ביותר לפעול עליהם להיות במצב של ריכוז מוחלט, כאילו שמטוס "אל-על" אינו במציאות עדיין!

- ע"פ המבואר בשער היחוד והאמונה,

אין הזמן קצר, הוא יקר

אין ברצוני לומר שהזמן הוא קצר,

- שכן, פעם כשהי' כ"ק מו"ח אדמו"ר בווינא, באו אנ"ש ללוותו, וכרגיל אצל אנ"ש, באו משך זמן קודם זמן נסיעתה של הרכבת. בשעת מעשה עמד שם א' מיהודי אשכנזי ("א' דייטש"), ואמר שעדיין יש "אינע מינוטע". נענה הרבי ואמר: אכן, רגע אחד הוא זמן רב, שהרי "בשעתא חדא וברגעא חדא" אפשר לעשות תשובה, ועד ש"דונות נעשים לו כזכיות". -

אלא אומר אני שהזמן הוא יקר. ולכן, יש למלא זמן זה בתוכן מלא.

הרה"ק מצאנו נהג לישון זמן מועט ביותר, שעות אחדות במשך המעט-לעת. ושאלוהו: הרי זה ענין הנוגע לבריאות הגוף? וענה: אומרים עלי שהנני בעל

"תפיסה מהירה". מה פירוש "תפיסה מהירה"? – שדבר שנמשך אצל אחר זמן רב, נמשך אצל בעל התפיסה המהירה זמן מועט. ובמילא, גם בענין השינה – הנני ישן מהר...

כיון שהזמן יקר – הנה הרי אלו החפצים לישון, יישנו מהר, אלו שרצונם לומר "לחיים", יאמרו "לחיים" מהר, ואלו שרצונם לנגן ניגון, ינגנו ניגון מהר:

(תורת מנחם ח"ח עמ' 95 ואילך)

שמירת הזמן בכמות ובאיכות

"וצויתי את ברכתי גו' בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים" – יש בפסוק זה הוראה בנוגע ליוקר הזמן, שזהו"ע הקשור גם עם ימי הספירה:

לכאורה אינו מובן: מהו הענין בספירת הזמן – הרי מהלך הזמן הוא תמיד באותו אופן?

אך הענין הוא – שניצול הזמן יכול להיות בכמה אופנים: ישנו אופן שממלאים את הזמן בתוכן של עבודת ה', ומצד זה הנה גם ריבוי זמן נחשב "כימים אחדים"; וישנו אופן שהזמן אינו ממולא כו'. אדם יכול להיות שבעים שנה, שמונים שנה ומאה ועשרים שנה, ולא לפעול מאומה; ויכול להיות מעמד ומצב ש"בשעה אחת" הרי הוא "קונה עולמו", עד כדי כך, שרבינו הקדוש מקנא בו!...

ונוסף על שמירת הזמן באופן שכל כמות הזמן ממולא בלימוד התורה וקיום המצוות, צריך זה להיות גם בנוגע לאיכות הזמן, היינו, שמילוי הזמן בעניני תורה ועבודה יהי' מתוך מסירה ונתינה וחיות כו', כך, שגם מיעוט הזמן בכמות כולל ריבוי זמן באיכות, ע"ד שבשנה הששית נעשית צמיחת תבואה לשלש השנים.

(תורת מנחם חכ"ה עמ' 284 ואילך)

מחוגי השעון שזזים – הטפת-מוסר הטובה ביותר

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר, ש"שעון" הוא מטיף מוסר אילם (א"א שטומער מוסר-זאָגער"). – הוא אמנם לא אומר מאומה, אבל, כאשר מביטים ורואים איך שמחוגי השעון זזים בכל רגע, הרי זו הטפת-מוסר הטובה ביותר, ודי גם בהתבוננות קלה בדבר כדי לפעול על עצמו לייקר את הזמן.

והנה, טבע בני אדם הוא שכאשר מתבגרים אזי מתחילים לחשוב שחבל על הזמן שעבר, שבו היו יכולים לפעול ולעשות דבר פלוני ופלוני, ואילו כאשר צעירים אזי עושים חשבון שיש מספיק זמן, ודוחים את הפעולה הנדרשת מיום ליום. ולכן, התבוננות הנ"ל נוגעת ביותר להצעירים, כדי שלא יטעו בדבר.

האמת היא, שצריכים להזהיר על זה את כולם, גם את הזקנים, כי, כל אחד, הנה

לגבי הימים והשנים שכבר עברו, נחשב לזקן, ולגבי הימים שלא באו עדיין, הרי הוא צעיר, כך, שגם יהודי בן קי"ט שנה ושנ"ג ימים, זקוק להתכוננות בענין יוקר הזמן, כדי לייקר את הרגע האחרון שנותר לו לחיות ולעבוד עבודתו;

אבל, בעיקר צריכים להזהיר על כך את הצעירים, כי, לצעירים יש מעלת המרץ, ולכן צריכים לחטוף ולנצל את הזמן שהם במלוא המרץ, וגם בגלל שאצלם ישנם פיתויי היצר כו'.

(תורת מנחם חכ"ח עמ' 85)

מה רע אם תשאר דקה ללא כל תוכן?

לכאורה, יכול יהודי לחשוב שכבר מילא את תפקידו בעבודת ה' ביום זה; הוא פעל על עצמו להתפלל "תפלת העמידה" עם פירוש המילות, הוא אכל "לשם שמים, כדי לעבוד את ה' בגופו", כמבואר בתניא (פ"ז), הוא למד תורה וקיים מצוות, עסק בעשיית טובות ליהודים, לבני ביתו, וגם לעצמו (אכל ושתה, טייל ונח, ואפילו קרא את ה"עיתון") – וא"כ מדוע שלא יסתובב כמה דקות, או דקה אחת בלבד, ללא כל תוכן?!

הנה על זה אומרים לו: "אני נבראתי לשמש את קוני", ולכן צריך האדם לנצל כל רגע בהתאם לתכלית בריאתו – "לשמש את קונו", כי רק עי"ז הרי הוא מצדיק את בריאתו!

אבל אעפ"כ, טוען הוא: היתכן, במשך כל שעות היום (כ"ג שעות ונ"ט דקות) עסק בעבודת ה', וא"כ, מה הרעש אם תשאר דקה אחת במשך המעט-לעת ללא כל תוכן (הרי אין כוונתו לעשות פעולה מסויימת היפך רצון ה')?!

הנה על זה אומרים לו: הקב"ה ברא אותך באופן ד"אתם קרויין אדם", ע"ש "אדמה לעליון", ולכן, כשם שהקב"ה לא ברא בעולמו דבר אחד לבטלה, כמו כן ניתן הכח לכאו"א מישראל שהנהגתו תוכל להיות (ולכן דורשים ממנו שהנהגתו תהי') באופן שאפילו רגע א' במשך כל ימי חייו לא ילך לבטלה ח"ו!

ומאחר ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו" (כמ"ש בסיום וחותם פרקי אבות), מובן, שיהודי צריך לנצל כל רגע באופן המתאים לכבודו של הקב"ה, שזוהי תכלית בריאת רגע זה – "לא בראו אלא לכבודו". אלא שישנם חילוקים בנוגע לאופן העבודה: בשעת תפלת העמידה מתבטא השימוש לקונו ("לא בראו אלא לכבודו") בענין הביטול "כעבדא קמי מרי"; בשעת לימוד התורה מתבטא השימוש לקונו ע"י העיון והיגיעה להבין בשכלו את עניני התורה, ועד"ז בנוגע לשאר המצוות, ועד להתעסקות בעניני הרשות – "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו".